

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова
Кафедра патологічної фізіології
доповідь на тему:

ДОСЛІДЖЕННЯ ВМІСТУ ТА ВПЛИВУ ЛЕПТИНУ У ПАЦІЄНТІВ З ПЕРВИННИМ ГІПОТИРЕОЗОМ

АВТОРИ:

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: РИКАЛО НАДІЯ АНАТОЛІЇВНА (Д.МЕД.НАУК, ПРОФЕСОР)

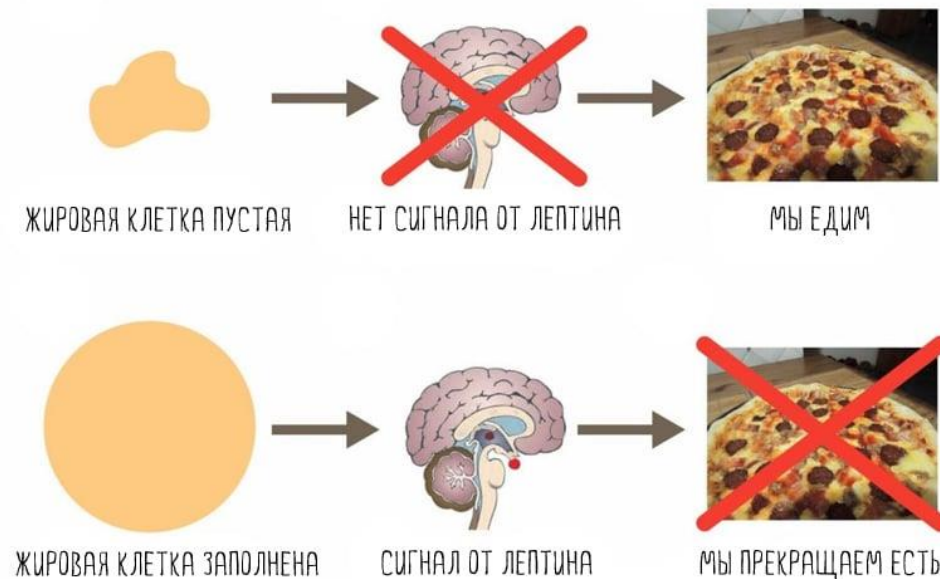
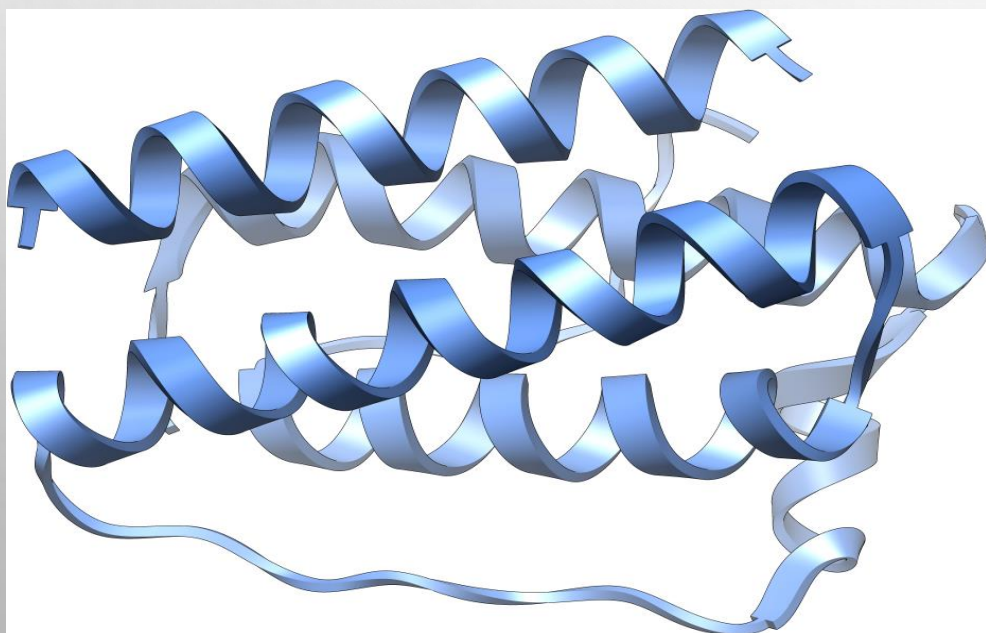
ШЕВЧУК ТЕТЯНА ВАЛЕНТИНІВНА

ШЕВЧУК НАТАЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

12 травня 2021 року

АКТУАЛЬНІСТЬ

- НА СЬОГОДНІШНІЙ ДЕНЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕПТИНУ Є НОВИМ ТА ДОСИТЬ СУЧАСНИМ МЕТОДОМ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ ПАТОЛОГІЙ МЕТАБОЛІЧНОГО ОБМІНУ. ГОРМОН ЛЕПТИН — ЦЕ БІЛОК, ЩО СКЛАДАЄТЬСЯ ЗІ 167 АМІНОКИСЛОТНИХ ЗАЛИШКІВ ЗАГАЛЬНОЮ МОЛЕКУЛЯРНОЮ МАСОЮ 16 КДА, ЧЛЕН СІМЕЙСТВА ЦИТОКІНІВ, ЯКИЙ УТВОРЮЄТЬСЯ У ЖИРОВИХ КЛІТИНАХ І ДОНОСИТЬ ДО ЦЕНТРІВ АПЕТИТУ В ГІПОТАЛАМІЧНИХ ДІЛЯНКАХ МОЗКУ ІНФОРМАЦІЮ ПРО ЖИРОВИЙ ОБМІН І МАСУ ТІЛА (CONSIDINE R. V. ET AL., 1996).

ІСТОРІЯ ВІДКРИТТЯ

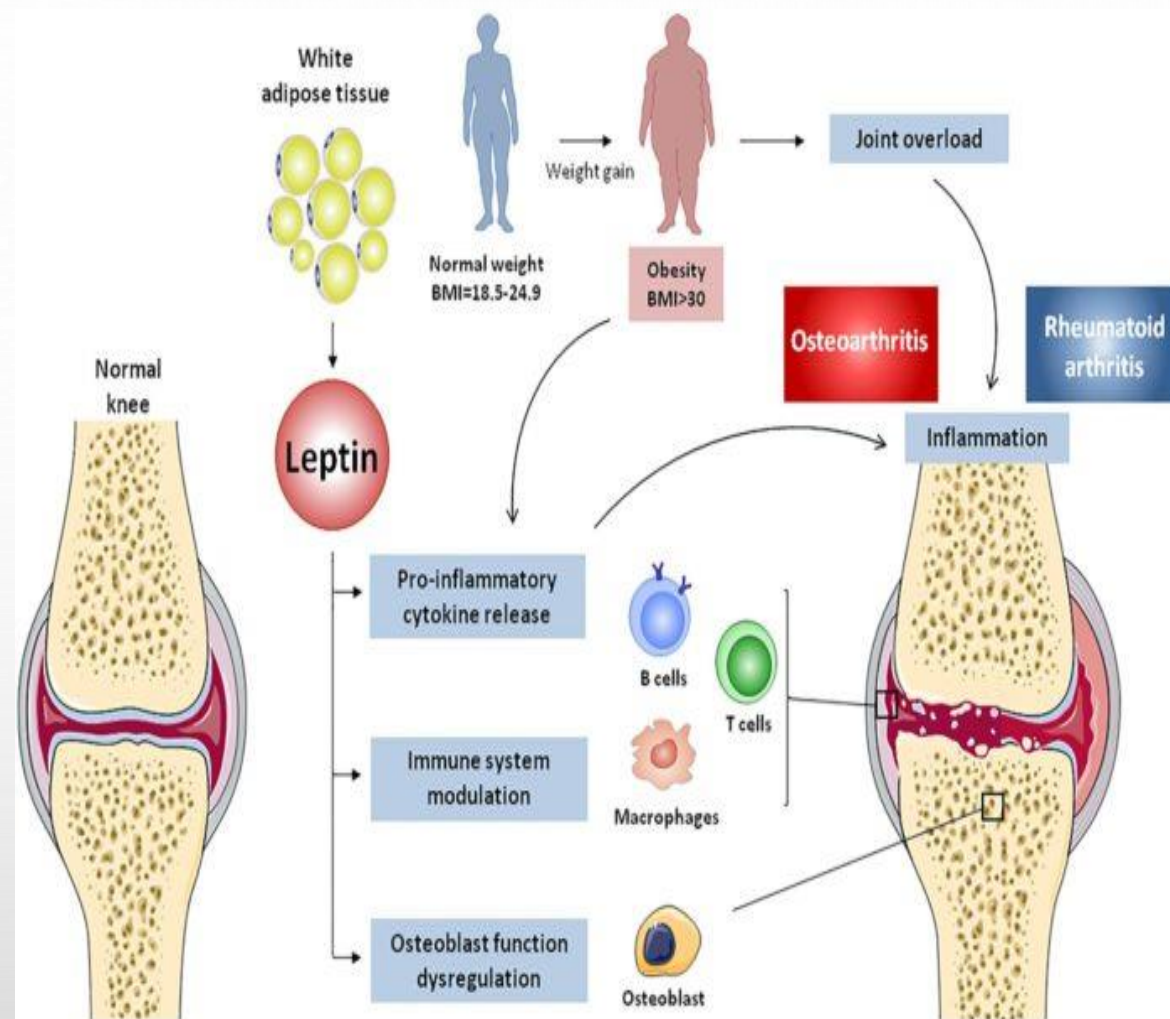
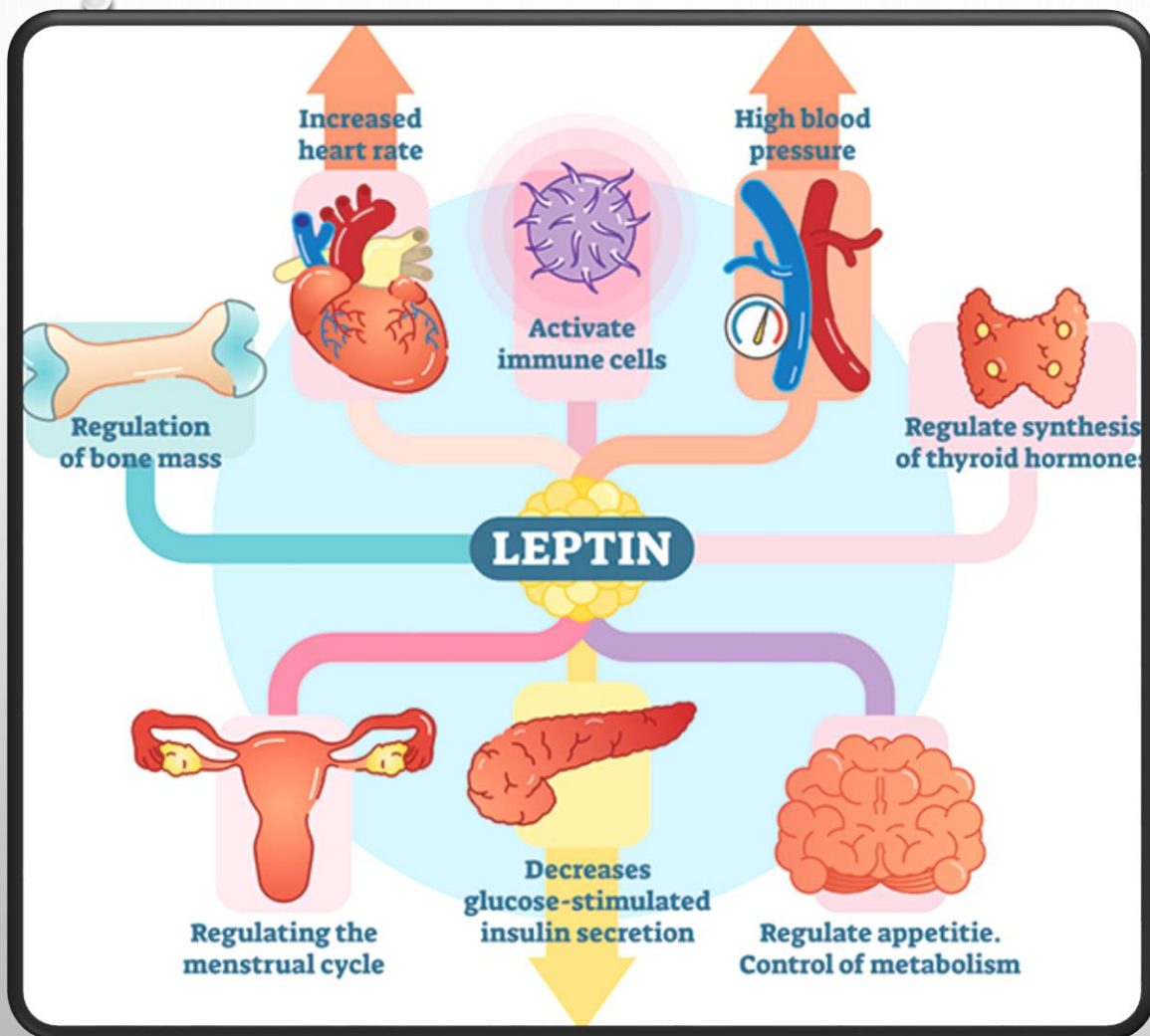

Зліва миша *ob/ob*, справа — дикий тип

- ІНТЕНСИВНЕ ВИВЧЕННЯ ЛЕПТИНУ РОЗПОЧАТО 1958 РОКУ. ІСТОРІЯ ЙОГО ВІДКРИТТЯ БАЗУВАЛАСЬ НА ЕКСПЕРИМЕНТАХ HERVEY З ПАРАБІОТИЧНИМИ ТВАРИНАМИ, ЯКОГО ЦІКАВИЛО КАРТУВАННЯ ЗОН ГІПОТАЛАМУСУ, ЩО ВІДПОВІДАЛИ ЗА РІЗНІ ФУНКЦІЇ, А ФАКТОР, ЩО СИНТЕЗУЄТЬСЯ ЖИРОВОЮ ТКАНИНОЮ, БУЛО ІДЕНТИФІКОВАНО ПАРАЛЕЛЬНО. У 1994 РОЦІ Y. ZHANG ТА СПІВАВТОРИ ІДЕНТИФІКУВАЛИ ГЕН *OB*, ЩО ВІДПОВІДАВ ЗА РОЗВИТОК ОЖИРІННЯ У МИШЕЙ *OB/OB*, ГОМОЗИГОТНИХ ЗА ЦИМ ГЕНОМ. ЙОГО НАЗВАЛИ «LEPTIN» — ФАКТОР ОЖИРІННЯ («OBESITY FACTOR»). НАЗВУ ЛЕПТИН ОТРИМАНО ВІД ГРЕЦЬКОГО СЛОВА «LEPTOS», ЩО ОЗНАЧАЄ ТОНКИЙ (СЛАБКИЙ).

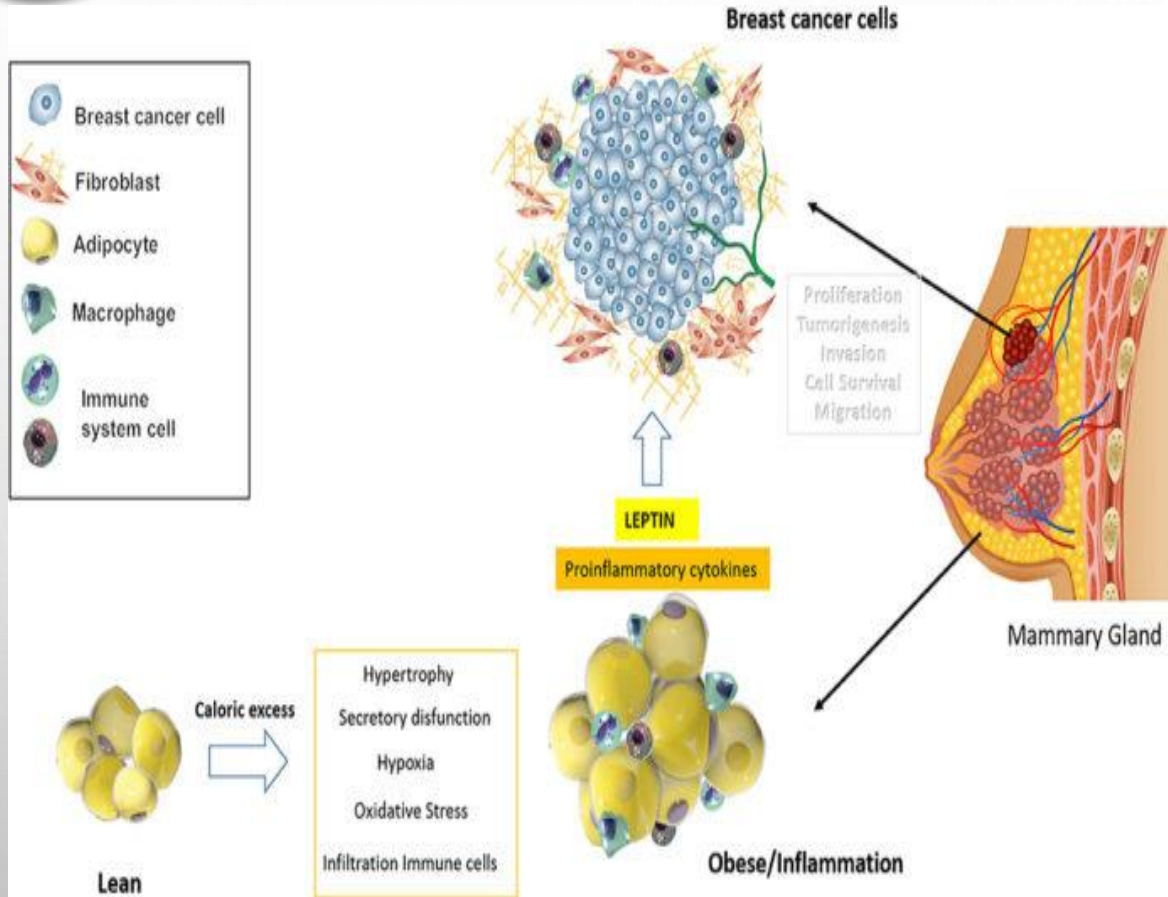

БІОЛОГІЧНІ ЕФЕКТИ

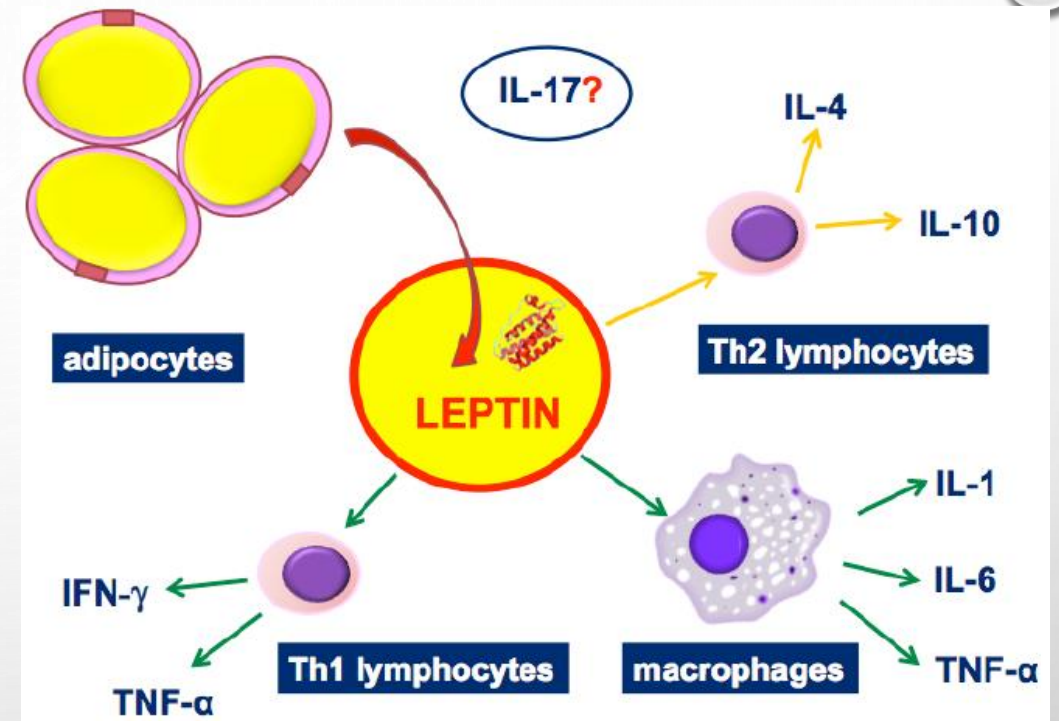

Підвищена вага тіла збільшує кількість циркулюючого лептину і сприяє зростанню імунного запалення, наприклад, при остеоартриті або ревматоїдному артриті.

БІОЛОГІЧНІ ЕФЕКТИ

На малюнку узагальнені механізми, що зв'язують ожиріння або надлишок жирової тканини з розвитком раку молочної залози.

Про- і протизапальна дія лептину. Лептин виробляється в основному адипоцитами з жовтої жирової тканини. Цей білок викликає активацію макрофагів / моноцитів і збільшення вивільнення прозапальних цитокінів (ІЛ-1 і ІЛ - 6), а також через стимуляцію Th1 - лімфоцитів - продукцію ФНП-і ІФН (зелені стрілки). Прозапальна активність лептину проявляється через інгібування дії Th2 і вивільнення IL-4 і IL-10 (помаранчеві стрілки).

ГІПОТИРЕОЗ

- ГІПОТИРЕОЗ -ПАТОЛОГІЧНИЙ СТАН, КЛІНІЧНИЙ СИНДРОМ , ЩО ВИНИКАЄ У ЛЮДИНИ ПРИ НЕДОСТАТНОСТІ ГОРМОНІВ ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ ВНАСЛІДОК ЗНИЖЕННЯ АБО ПОВНОГО ВИПАДІННЯ ФУНКЦІЇ ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ, НЕДОСТАТНІЙ ДОЗІ ТИРОКСИНУ ПРИ ЗАМІСНІЙ ТЕРАПІЇ.

Виділяють форми:

Вроджений (первинний)

Набутий (вторинний) поділяють на: первинний, вторинний, третинний і периферійний:

первинний гіпотиреоїдизм спостерігають при ураженні безпосередньо щитоподібної залози,

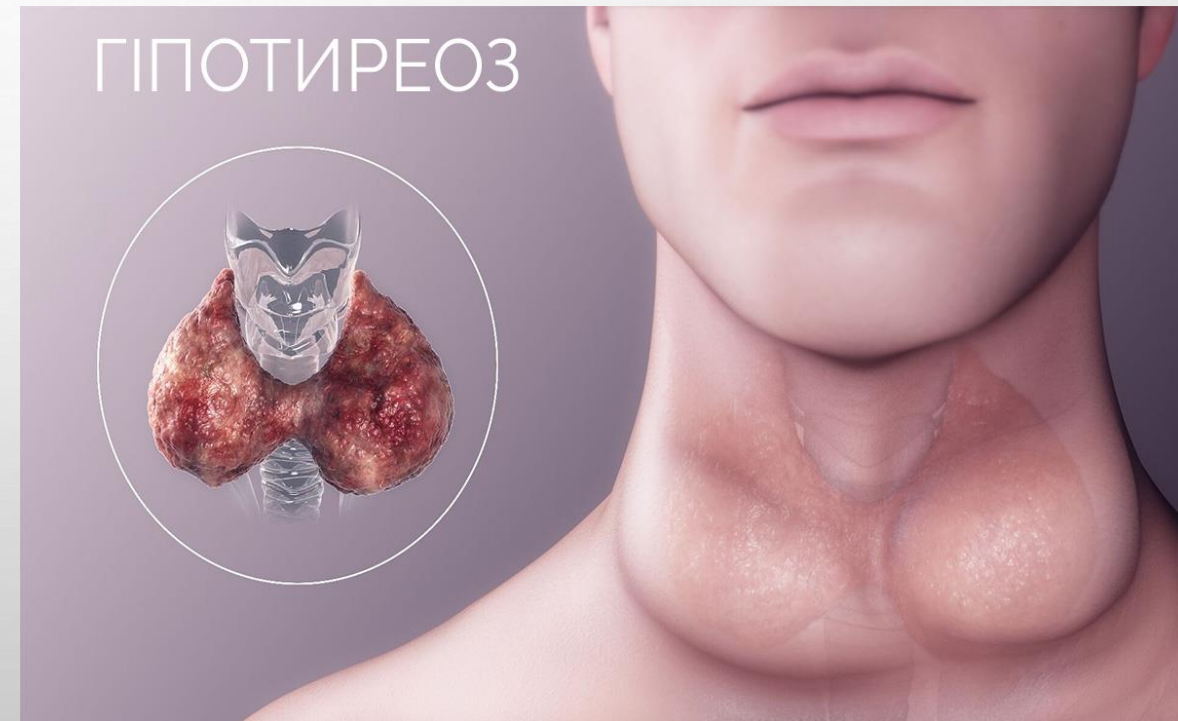
вторинний є наслідком пошкодження гіпофізу,

третинний, пов'язаний зі змінами на рівні гіпоталамічних центрів,

периферійний є наслідком блокади циркулюючих тиреоїдних гормонів чи резистентності тканин до них

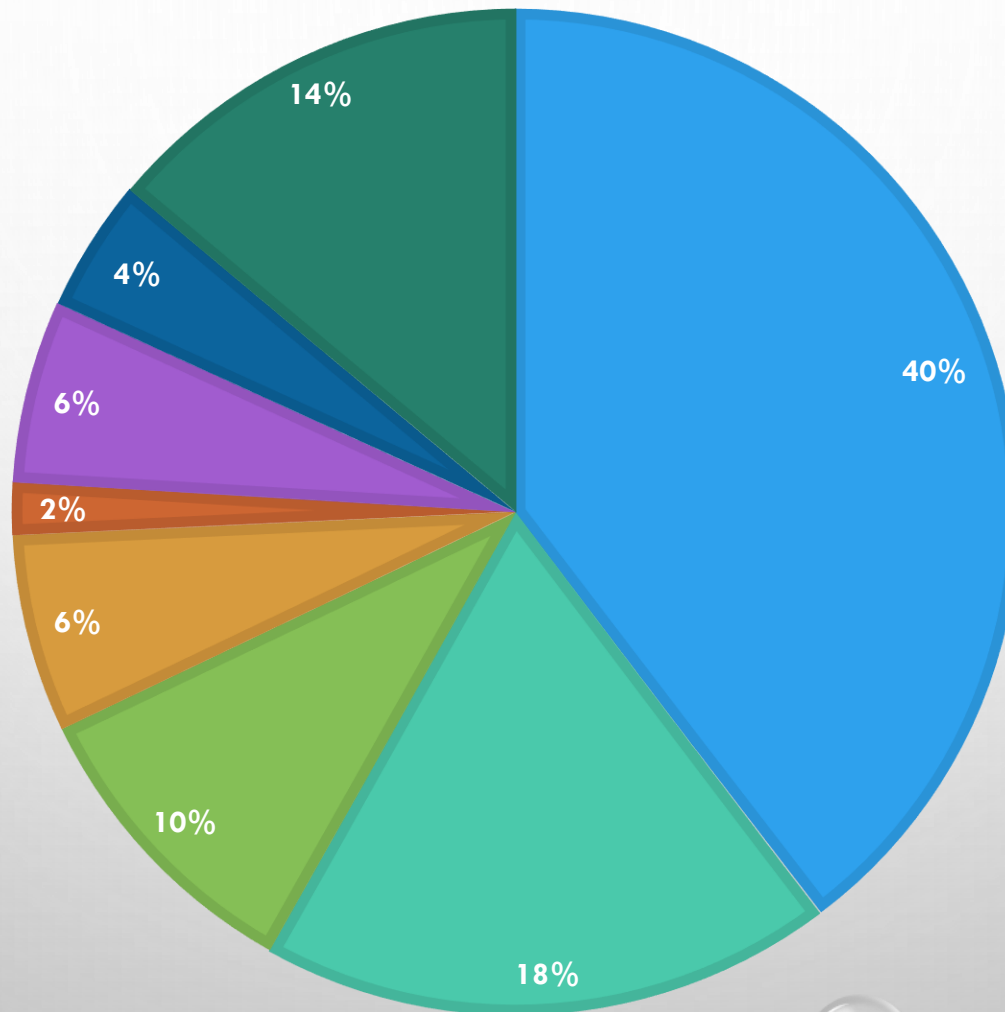
Субклінічний гіпотиреоз

Транзиторний

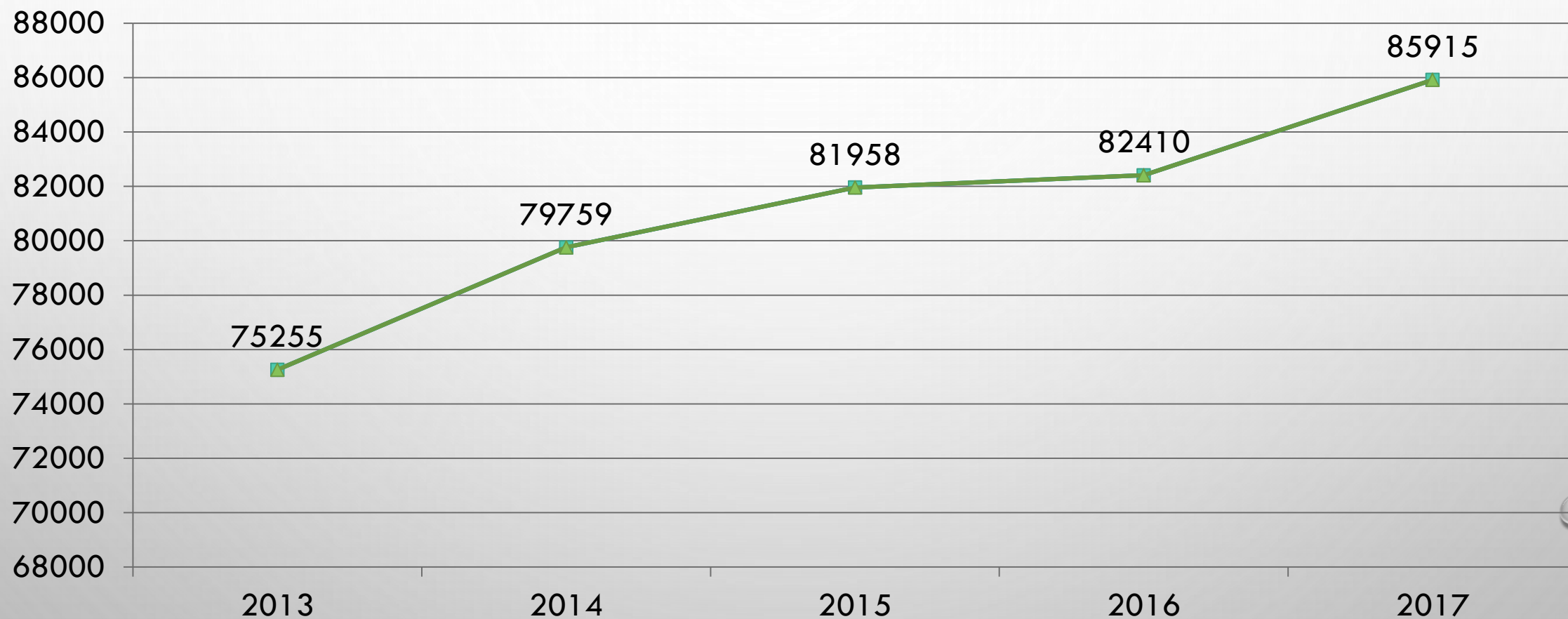

СТРУКТУРА ХВОРИХ НА ЕНДОКРИНОПАТІЇ СТАНОМ НА 1.01.2018.

■ ЦД   ■ Зоб 1-3 ст.   ■ Вузловий зоб   ■ Гіпотиреоз   ■ Тиреотоксикоз   ■ Тиреоїдит   ■ Рак   ■ Інші

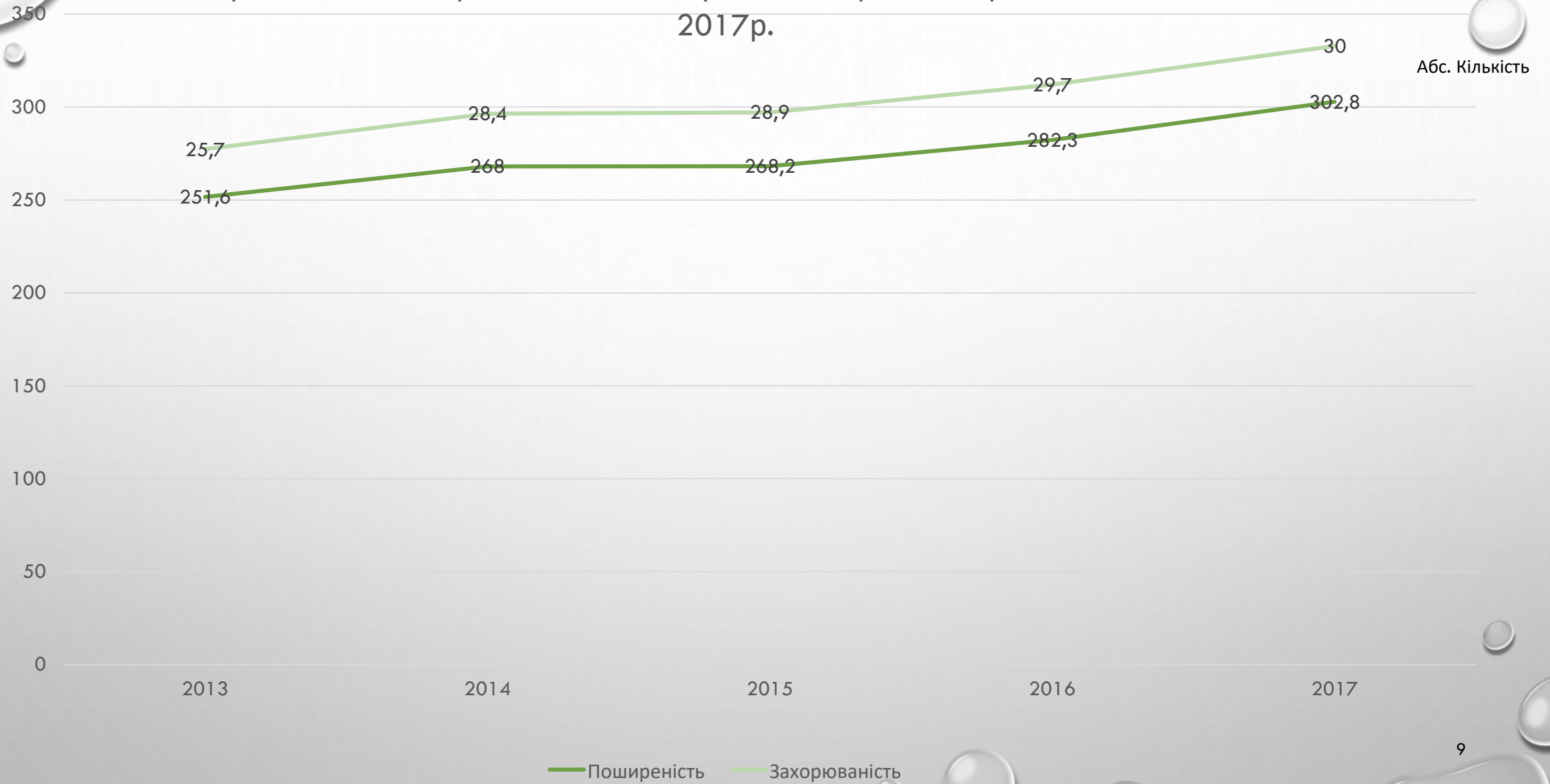

Кількість випадків післяопераційного гіпотиреозу серед дорослого населення в Україні (2013-2017 р.) Абс.кількість

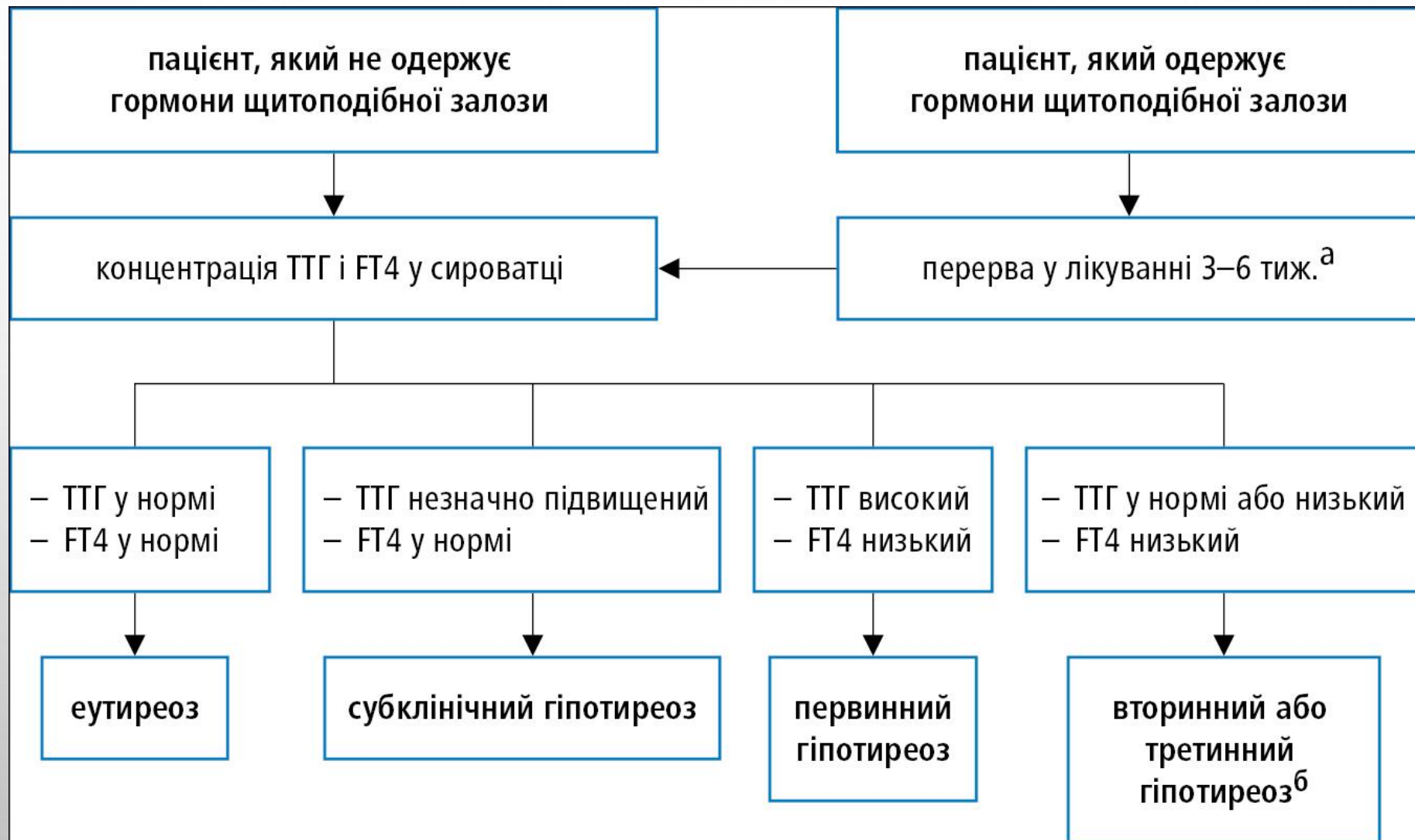

Поширеність та захворюваність на набутий гіпотиреоз в Україні станом на 2013-2017р.

АЛГОРИТМ ВИЯВЛЕННЯ ГІПОТИРЕОЗУ

^а Якщо діагноз гіпотиреозу сумнівний

^б Інколи для диференційної діагностики цих станів та первинного гіпотиреозу придатний тест з ТРГ.

КЛІНІЧНІ ОЗНАКИ

1. При первинному гіпотирозі щитоподібна залоза рідко пальпується, хоча можлива наявність щільного зобу. При вторинному гіпотирозі щитоподібна залоза частіше збільшена

2. бліде, одутле, маскоподібне обличчя з вузькими очними щілинами, риси обличчя грубі, крупні, потовщені.

3. Шкіра бліда, холодна, суха.

4. периорбітальні набряки, набряки повік, гідростатичні набряки на кінцівках.

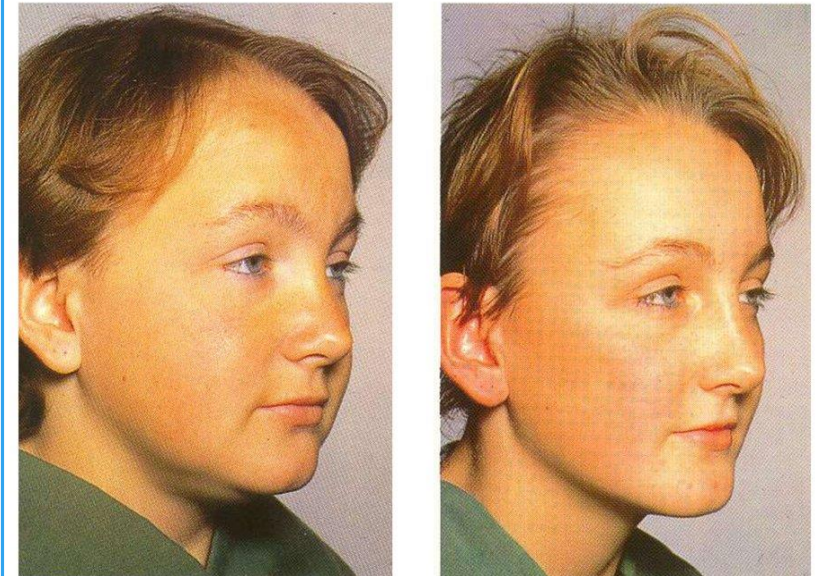
5. псевдогіпертрофія м'язів, міастенічний і міотонічний синдром

6. порушення функції черепномозкових нервів, рухові й чутливі розлади, парестезії, невралгії, поява патологічних рефлексів, анізорефлексія

7. Загальні симптоми: збільшення маси тіла, загальна слабкість, втомлюваність і зниження переносимості фізичного навантаження, сонливість, загальна загальмованість (психомоторна і мовна), відчуття холоду, мерзлякуватість.

8. Кретинізм у маленьких дітей, мікседема у дорослих.

9. Карликовість у дітей

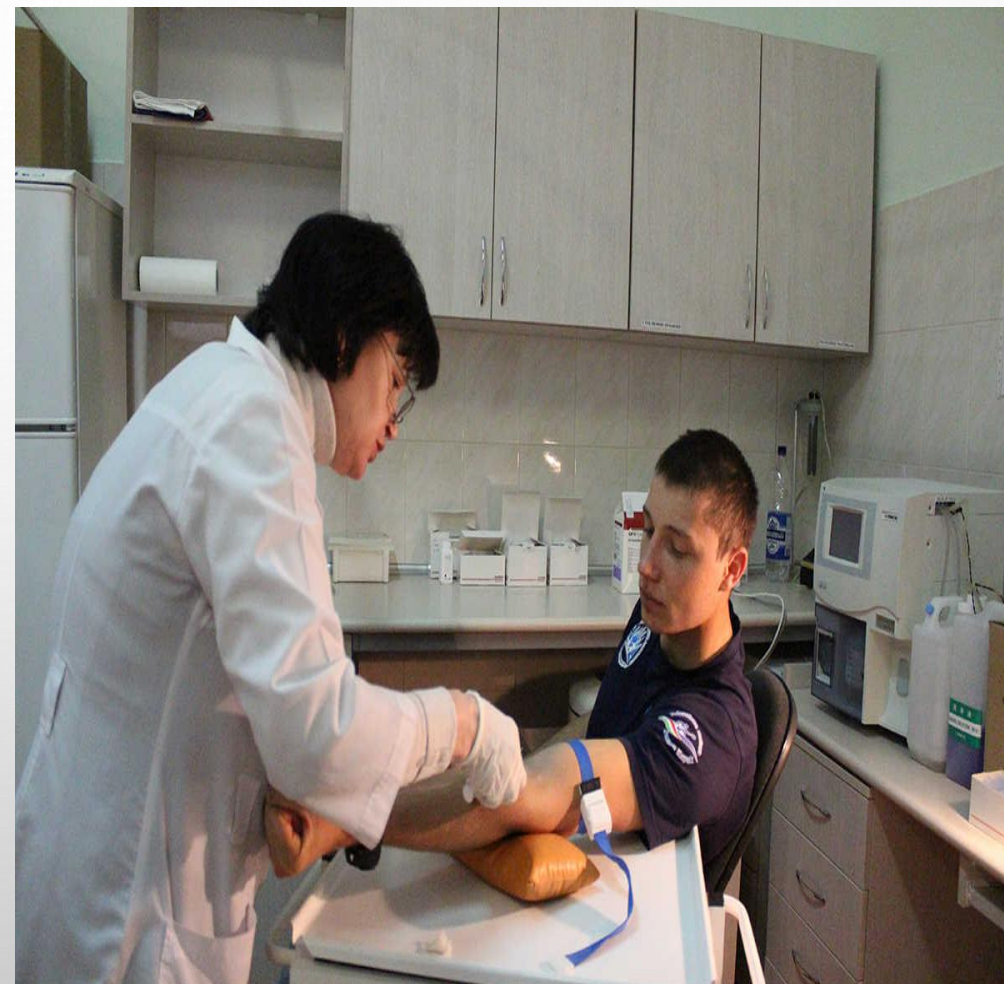
МЕТА:

ОЦІНИТИ ВМІСТ ЛЕПТИНУ КРОВІ ТА ЙОГО
КОРЕЛЯЦІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ З ІНШИМИ ГОРМОНАМИ У
ПАЦІЄНТІВ З ГІПОТИРЕОЗОМ

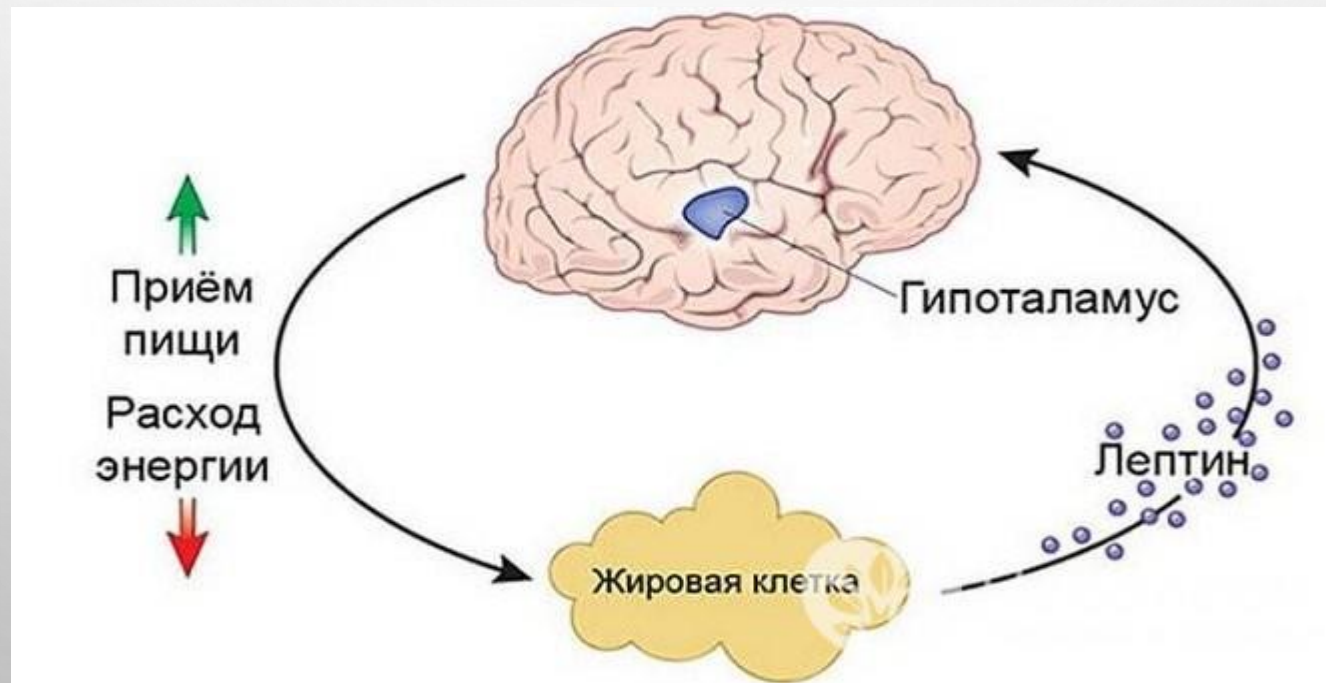
МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

- У ДОСЛІДЖЕННЯ БУЛО ВКЛЮЧЕНО 48 ПАЦІЄНТІВ У ВІЦІ 27-72 РОКІВ , ЯКІ БУЛИ ПОДІЛЕНІ НА ДВІ ГРУПИ : 1-ША-14 ЧОЛОВІКІВ ТА 14 ЖІНОК З ПЕРВИННИМ ГІПОТИРЕОЗОМ(СЕРЕДНЄ АРИФМЕТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТТГ У ДОСЛІДЖЕНОЇ ГРУПИ -68,63 МКМО/МЛ , ВТ4 – 0,34 НГ/ДЛ) НОРМА ТТГ У КРОВІ СТАНОВИТЬ 0,34-5,6 МКМО/МЛ ТА НОРМА ВІЛЬНОГО ТИРОКСИНУ 0,54-1,24 НГ/ДЛ . 2-ГА ГРУПА (10 ЧОЛОВІКІВ ТА 10 ЖІНОК) КОНТРОЛЬНА ГРУПА З НОРМАЛЬНОЮ ФУНКЦІЄЮ ЩИТОВИДНОЇ ЗАЛОЗИ(СЕРЕДНЄ АРИФМЕТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТТГ У ДОСЛІДЖЕНОЇ ГРУПИ -1,57 МКМО/МЛ , ВТ4 – 0,76 НГ/ДЛ). УСІ ПАЦІЄНТИ Є ЖИТЕЛЯМИ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЗВЕРНУЛИСЬ З ДІАГНОЗОМ ПЕРВИННИЙ ГІПОТИРЕОЗ ВПЕРШЕ. КРІМ СТАНДАРТНИХ ОБСТЕЖЕНЬ БУЛО ПРОВЕДЕНО ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ТИРЕОТРОПІНУ, ВІЛЬНОГО ТИРОКСИНУ, ТРИЙОДТИРОНІНУ ТА ЛЕПТИНУ ЗА ДОПОМОГОЮ ТВЕРДОФАЗНОГО ІМУНОФЕРМЕНТНОГО АНАЛІЗУ НА БАЗІ КЛІНІКО-ДІАГНОСТИЧНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ “ВІННИЦЬКОГО ОБЛАСНОГО КЛІНІЧНОГО ВИСОКОСПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ЕНДОКРИНОЛОГІЧНОГО ЦЕНТРУ” ЗА ДОПОМОГОЮ ОБЛАДНАННЯ ПРОВІДНИХ ФІРМ.

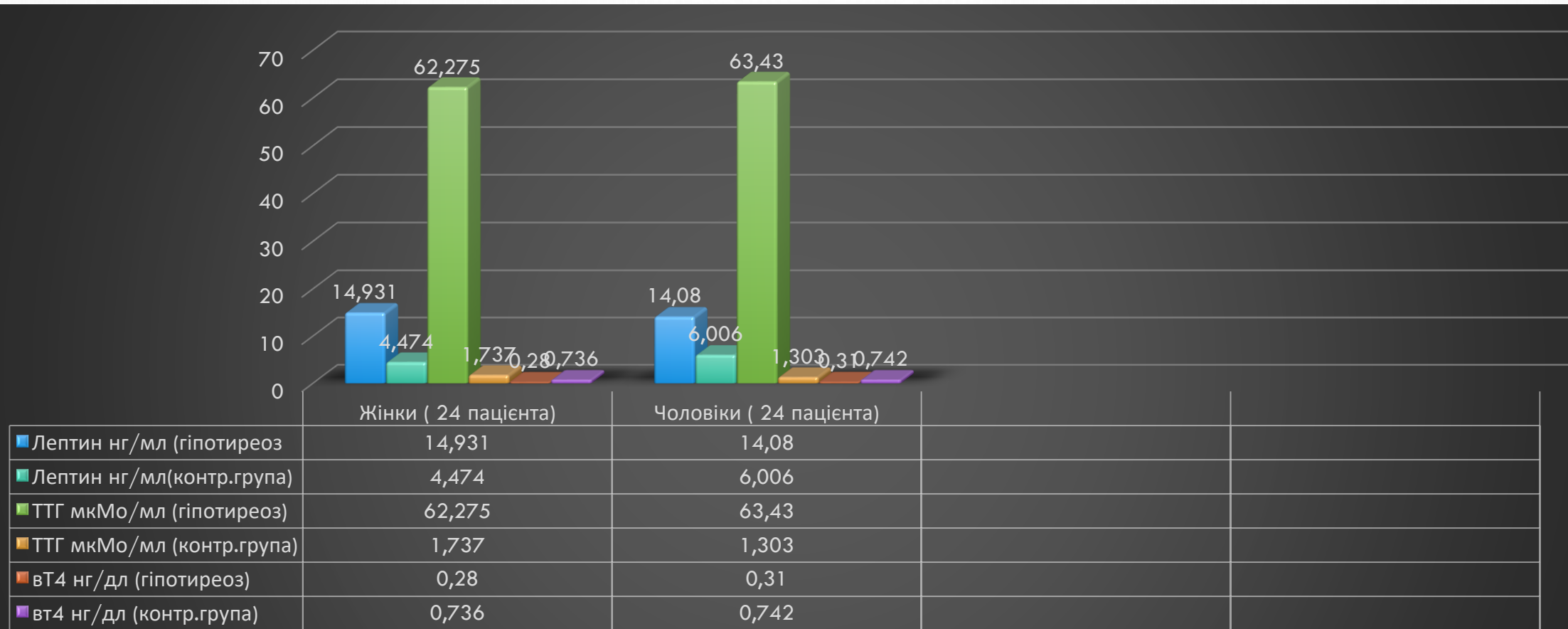
РЕЗУЛЬТАТИ

- ВПЛИВ ТТГ НА РЕЦЕПТОРИ КЛІТИН ЖИРОВОЇ ТКАНИНИ ВИКЛИКАЄ ДИФЕРЕНЦІЮВАННЯ ПРЕАДИПОЦИТІВ В АДИПОЦИТИ, ЩО, СВОЄЮ ЧЕРГОЮ, СТИМУЛЮЄ АДИПОГЕНЕЗ ТА ВИДІЛЕННЯ АДИПОЦИТОКІНІВ, ЗОКРЕМА ЛЕПТИНУ . ЛЕПТИН НЕ ТІЛЬКИ РЕГУЛЮЄ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ГОМЕОСТАЗ, ІНФОРМУЮЧИ ЦЕНТРАЛЬНУ НЕРВОВУ СИСТЕМУ ПРО ЗАПАСИ ЖИРОВОЇ ТКАНИНИ, ВІН ТАКОЖ ВИСТУПАЄ ВАЖЛИВИМ НЕЙРОЕНДОКРИННИМ РЕГУЛЯТОРОМ ВІСІ ГІПОТАЛАМУС-ГІПОФІЗ-ЩЗ, РЕГУЛЮЮЧИ ЕКСПРЕСІЮ ГЕНУ ТИРЕОТРОПІН-РИЛІЗІНГ ГОРМОНУ (ТРГ) В ПАРАВЕНТРИКУЛЯРНИХ ЯДРАХ ГІПОТАЛАМУСА. ТОМУ ПІДВИЩЕННЯ ЛЕПТИНУ ВИКЛИКАЄ СТИМУЛЯЦІЮ СЕКРЕЦІЇ ТИРОЛІБЕРИНУ, ЩО ВЕДЕ ДО ЗРОСТАННЯ РІВНЯ ТТГ ПРИ НОРМАЛЬНОМУ ЧИ ДЕЩО ПІДВИЩЕНОМУ РІВНІ ТРИЙОДТИРОНІНУ (Т3) ТА Т4 .

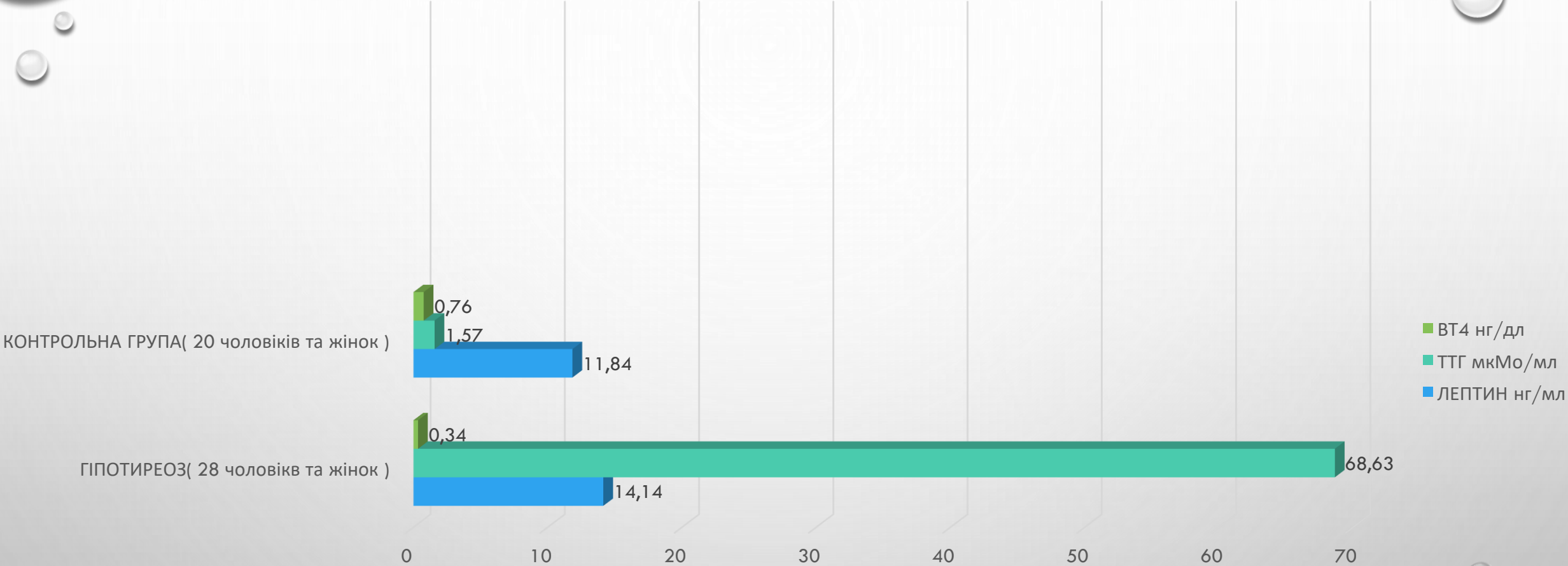

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОРМОНІВ У ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК ОБОХ ГРУП

■ Лептин нг/мл (гіпотиреоз)
 ■ Лептин нг/мл(контр.група)
 ■ ТТГ мкМо/мл (гіпотиреоз)
 ■ ТТГ мкМо/мл (контр.група)
 ■ вТ4 нг/дл (гіпотиреоз)
 ■ вт4 нг/дл (контр.група)

РЕЗУЛЬТАТИ

	ГІПОТИРЕОЗ (28 чоловіків та жінок)	КОНТРОЛЬНА ГРУПА (20 чоловіків та жінок)	
■ BT4 нг/дл	0,34	0,76	
■ TTG мкМо/мл	68,63	1,57	
■ ЛЕПТИН нг/мл	14,14	11,84	

ВИСНОВКИ

- У ПЕРШОЇ ДОСЛІДЖУВАНОЇ ГРУПИ СПОСТЕРІГІЄТЬСЯ ГІПОТИРЕОЗ (ТТГ $-68,63 \pm 30,52$, ВТ4 $-0,34 \pm 0,03$) . КОНТРОЛЬНА ГРУПА МАЛА НОРМАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ГОРМОНІВ ЩИТОВИДНОЇ ЗАЛОЗИ (ТТГ $-1,57 \pm 0,81$, ВТ4 $-0,76 \pm 0,09$) . ДОСТОВІРНІСТЬ РІЗНИЦІ ($P=0.000000$) НОРМА ЛЕПТИНУ У ЖІНОК : $2,05-5,63$ НГ/МЛ , У ЧОЛОВІКІВ $2,0-5,6$ НГ/МЛ. ВИЯВИЛИ ЗАЛЕЖНІСТЬ ВМІСТУ ЛЕПТИНУ ВІД СТАТІ : У ЖІНОК РІВЕНЬ ЛЕПТИНУ У 2 РАЗИ ВИЩИЙ, НІЖ У ЧОЛОВІКІВ (HISKEY M. S. ET AL., 1997). ЦЕ МОЖНА ПОЯСНИТИ БІЛЬШИМ РІВНЕМ ПІДШКІРНОГО ЖИРУ У ЖІНОК, ДЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ СИНТЕЗ ЛЕПТИНУ (ROSENBAUM M., LEIBEL R. L., 1999; ANIMA R. S., FLIER J. S., 2000). ГІПЕРЛЕПТИНЕМІЯ СПОСТЕРІГАЛАСЯ У 1 І 2 ДОСЛІДЖУВАНИХ ГРУПАХ, ОДНАК У ХВОРИХ З ГІПОТИРЕОЗОМ ПОКАЗНИКИ ЗНАЧНО ВИЩІ ЗА КОНТРОЛЬНУ ГРУПУ ($14,14 \pm 6,59$ У ГРУПІ ХВОРИХ НА ГІПОТИРЕОЗ ТА $11,84 \pm 2,34$ У КОНТРОЛЬНІЙ ГРУПІ). СПОСТЕРІГАЛАСЯ ДОСТОВІРНА РІЗНИЦЯ З ПОХИБКОЮ У $P=0.05$.
- ОТЖЕ, ПІД ЧАС ПРОВЕДЕНОГО АНАЛІЗУ МОЖНА ЗРОБИТИ ВИСНОВОК, ЩО РІВЕНЬ ЛЕПТИНУ КРОВІ МАЄ КОРЕЛЯЦІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ З ТИРЕОТРОПНИМ ГОРМОНОМ , ЩО СВІДЧИТЬ ПРО МОДУЛЮЮЧУ РОЛЬ ВМІСТУ ЛЕПТИНУ ПРИ ГІПОТИРЕОЗІ . ГІПЕРЛЕПТИНЕМІЯ СПОСТЕРІГАЄТЬСЯ САМЕ У ПАЦІЄНТІВ ЗІ ЗНИЖЕНОЮ ФУНКЦІЄЮ ЩИТОВИДНОЇ ЗАЛОЗИ , ОДНАК ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ОКРЕМИХ КЛІНІЧНИХ НАСЛІДКІВ ЙОГО ДІЇ ПОТРЕБУЮТЬ ПОДАЛЬШИХ СЕРЬОЗНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ !

PATHOPHYSIOLOGY

